

Hermansen og Møller – to originaler fra vårt distrikt

Even Saugstad

Hadde Snipp-Møller og advokat Hermansen levd samtidig, ville de gått på de samme stedene og konkurrert om det samme publikummet. De to originalene med link til henholdsvis Oppsal og Bøler elsket å vekke oppmerksomhet og var fargeklatter i bybildet i sin tid.

Eksentriske må være en dekkende betegnelse for de to byoriginalene som var aktive i bybildet med nesten 50 års mellomrom. De elsket å sprade opp og ned Karl Johans gate, de nøt å være i rampelyset, de var så vidt innom det profesjonelle underholdningsmiljøet (henholdsvis revy-teater og film), de var kunstnersjeler og de hadde gode utdannelser.

Albert Møller (1864 – 1922) hadde hytte på Oppsal, en hytte han etterhvert valgte å flytte til permanent. En vei på Eftasåsen er oppkalt etter ham. Peder Gunvold Hermansen (1910 – 1993) bodde i ene høyblokka på Bøler og var en kjent skikkelse både i Bølersenterets butikker, i sentrum og ikke minst på T-banen hvor han til stadighet holdt turnoppvisninger.

Bildene:

Til venstre: Albert Møller var nøye med alltid å kle seg flott og ta seg godt ut da han tok en tur rundt i Kristianias gater for drøyt hundre år siden. (Foto: Thorkel Jens Thorkelsen)

Til høyre: Hverdag eller fest, advokat Hermansen var alltid flott dresset opp. (Foto utlånt av Hans Hermansen)

Snipp-Møller; kunstner og fagmann

Albert Møller fikk sitt kallenavn under et studieopphold i Paris. Her deltok den dyktige kunstneren i en tegnekonkurranse og lovt sine venner der nede at hvis han vant konkurransen – noe han ikke hadde særlig stor tro på – skulle han gå resten av livet med en høy snipp tilsvarende en kjent Parispersonlighet. Møller vant konkurransen, holdt løftet og fikk sitt kallenavn «Snipp-Møller».

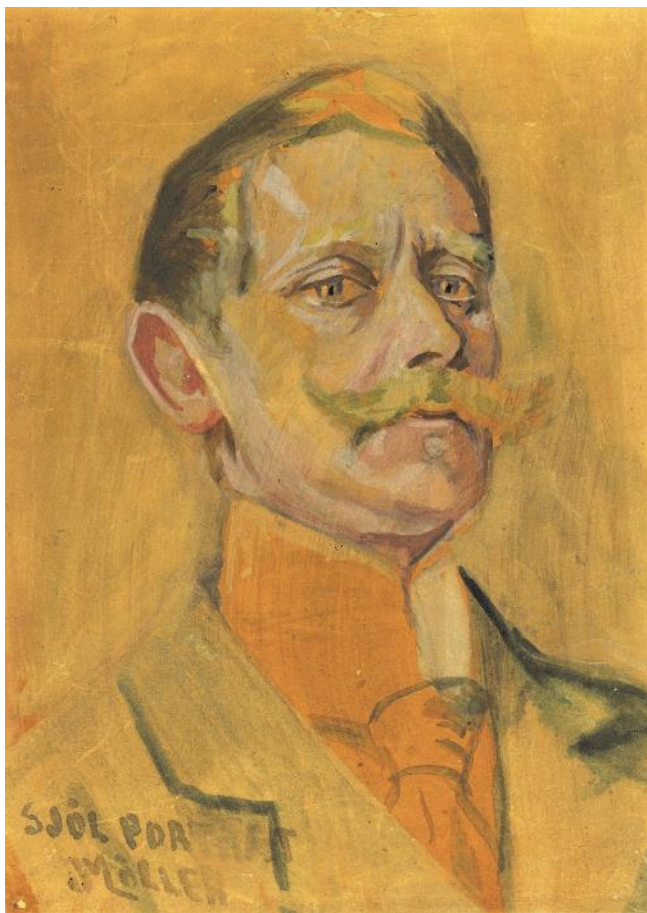
Møller var utdannet xylograf, et yrke som gikk ut på å lage et slags tresnitt med utgangspunkt i tegninger og fotografier for på den måten å muliggjøre trykking av illustrasjoner i datidens bøker og aviser. For å bedrive dette faget måtte utøveren være en dyktig fagmann, noe også Albert Møller var. I Frankrike fikk han sin interesse for moter og klær, og vel hjemme i Norge ble han kjent som en som elsket å vise seg fram – gjerne iført brodert vest, figursydd frakk, hvite hansker og flosshatt. Han mente Kristiania-herrene ikke kunne føre seg korrekt, noe han til overmål demonstrerte at han selv behersket der han spradet midt i veien svingende elegant på sin spaserstokk.

Sin profesjon i grafisk bransje måtte han etter hvert gi opp, håndverket var på vei ut og nye trykketeknikker overtok. Men Møller hadde flere bein å stå på; han var en dyktig kunstmaler og også en flink musiker som håndterte både fløyte og cello. Dette ble hans nye levevei.

Artist på gata og på scenen

Albert Møller stortrivdes i rampelyset, enten han prøvde seg som skiløper i Slottsparken eller satt og skuet utover Egertorget fra sin stamkafé Günthers konditori. Han var ofte karikert i datidens vittighetsblader, og det ble også laget postkort med den eksentriske originalen som motiv.

På de mange hovedstadscenene ble han både parodiert og opptrådte selv. Han hadde oppdrag på Dovrehallen, Carl Norbecks sirkus og Centralteateret. På sistnevnte sted var hans enkle

Selvportrett av Snipp-Møller. (Utlånt av Tore Gulbrandsen)

oppgave å gå over scenen et par ganger mens han hilste til publikum. Det var nok til å framkalle stormende jubel i salen.

Møller hadde også sin lille musikkvartett som hadde faste spillejobber på byens restauranter.

Til Oppsal

Albert Møller var blant de første som slo seg til på Oppsal etter at Anton Tschudi kjøpte Søndre Oppsal gård og utparsellerte tomter i 1902. Område ble regnet som meget avsides, med Bryn jernbanestasjon som nærmeste offentlige kommunikasjonsmiddel. De rimeligste tomtene i skogen gikk for 50 kroner målet, mens tomtene som lå nærmere vei kostet 200 kroner. Møller kjøpte først en tomt i det som ble betegnet som Oppsalskogen, nær der Kampheimveien går i dag. Etter noen år kjøpte han en bedre tomt i Østensjø terrasse med flott utsikt over Østensjøvannet. Han fikk nå sin fagkollega, xylograf Bernt Gulbrandsen, som nabo og omgangsvenn. Gulbrandsens sønn, Finn Reinert, beskriver sitt første møte med Snipp-Møller omkring 1907 slik i en artikkel i Søndre Aker Historielags årbok fra 1983:

«Vi var noen barn i 6-7 års-alderen ute, og det kom en flott herre nedover veien, svingende sin stokk med krumt, sølvbelagt håndtak, og vi ropte "Snipp-Møller" etter ham. Men Snipp-Møller mestret situasjonen. Med stokken sin fanget han en gutt om nakken, klappet ham på hodet og snakket hyggelig til ham, og det ble bare moro og latter. Vi fikk til og med sukkertøy av ham. En annen gang, husker jeg, kom han syklende på en flott sykkel med gule trefelger. Han fortalte det var en fransk sykkel, og at denne sykkelen var den fineste i verden. Alle vi ungene var naturligvis mektig imponert.»

Med hytte på Oppsal var veien kort til Eterfabrikken på Bogerud hvor originalen gjerne stakk innom. I følge Søndre Aker historielags årbok for 1987, var Møller på besøk hos fabrikkdirektørens familie flere ganger. Han kunne ha med seg malersakene og finne motiver ved den landlig beliggende fabrikken, eller han hadde

Den eksentriske byoriginalen Albert Møller var et yndet motiv for vittighetsbladene på slutten av 1800-tallet. Her i Gustav Lærums strek i bladet «Vikingen».

Snipp-Møllers hytte i Østensjø terrasse, malt av nevøen Bjarne Møller. (Bildet hentet fra nettstedet snippmoller.wordpress.com)

med sin fløyte og spilte sammen med direktørfruen eller datteren Frida som begge kunne traktere pianoet.

Etter å ha begynt å bruke den uisolerte hytta på Oppsal som helårsbolig, var han ofte på besøk hos nabo Gulbrandsen hvor han fikk både mat og varme. Etter Møllers død ble hytta og tomta overtatt av slektninger og den sto helt fram til omkring 1976. I dag står det et rekkehus på tomta. Snipp-Møller har fått en vei oppkalt etter seg i Eftasåsen/Tyristubben-området på Oppsal.

Advokat Hermansen, «Baronen av Bølen»

Med utallige antrekk, det ene mer staselig enn det andre, var det ikke rart han fikk tilnavnet «Baronen av Bøler». Et annet kallenavn han hadde var «T-bane-turner'n». Hermansen mente rør og stenger på trikk og bane var som skapt for å drive turnøvelser og -oppvisninger. Alle Oppsal- og Bølerboere som har levd noen år, har opplevd den eksentriske mannen.

Hermansen bodde i mange år med sin familie på Godlia, ble skilt og flyttet inn i den nederste av de tre skyskraper-blokkene på Bøler. Dette var midt på 60-tallet, og den godt utdannede advokaten startet sin utkledding og oppvisning etter en runde i psykiatrien. Sto du i kø på samvirke-laget på Bølersenteret og hadde Hermansen foran deg, kunne handelen ta tid. Hermansen skulle flørte litt med kassadamen og kommentere de andre i køen – han hadde alltid god tid. I Oslo sentrum var han kjent på flere spisesteder. Hans spesialitet var å fyre av en kruttlappistol i taket, noe som blant annet førte til at han var nektet adgang på Theatercafeen. Lekepistolen hadde han også med da han latet som han var bankraner i Andresens bank i Torggata. En annen spesialitet på spisestedene var å blande kaffe og ketchup 50/50 før han drakk det.

Hermansens antrekk kunne varieres fra admiraluniform, sjeik, sjørøver til britisk politimann. Ikke rart han vekket oppsikt i bybildet! Han hadde mange underfundige tanker og uttalelser. Han kunne blant annet si «Det bor en Hermansen i oss alle. Spørsmålet er ikke om man skal godta eller forkaste Hermansen, men i hvilken grad man skal tørre å slippe sin Hermansen løs.» En annen av hans uttalelser lyder: «Vi har tre løver her i Norge. To av dem ligger foran Stortinget. Og så har vi Hermansen som står.»

En av de som var utsatt for Hermansens noe aparte oppførsel, var Sturle Kojen. Den tidligere rektoren, Østmarkas Venner-lederen og politisk aktivisten, kunne fortelle til Akers avis/Groruddalen om sitt møte med Bøler-originalen:

«Jeg møtte advokaten personlig da jeg var 20 år gammel. Jeg skulle holde morgenappell på Nøkkelvann skole 1. mai. Plutselig kommer Hermansen i kosakk-kostyme og setter en revolver mot tinningen min. 'Din siste time har kommet unge mann', sa han. Jeg hadde sett ham turne på trikken før, men jeg ble redd. Kai Ekanger så dette, og ropte; 'Ta det med ro, han er vår mann'. Hermansen brøt ut et stort smil, og slapp det som antakeligvis var en lekerevolver. Deretter ga han meg en klem, og gratulerte meg med dagen.»

Alle som har bodd på Oppsal eller Bøler noen år har opplevd vår lokale byoriginal, Peder Gunvold Hermansen.
(Foto utlånt av Hans Hermansen)

Utdannet advokat

Peder G. Hermansen var et skolelys med meget gode karakterer både fra folkeskole, handelsskole og gymnas. Han utdannet seg til overrettssakfører. Han var forretningsadvokat og hadde blant annet oppdraget som forretningsfører for sju bygårder på Tøyen. Han var medlem av Advokatforeningen fram til 1990, men da hadde han ikke hatt klienter på godt over 20 år.

Turn og gymnastikk var hans store lidenskap, og han holdt seg i god form gjennom hele livet.

I flere av Tove Nilsens «Skyskraper-engel»-bøker dukker Hermansen opp som en biperson. En birolle hadde han også i filmen «Olsenbanden for full musikk» (1976).

Hermansen har fått et stort og bilderikt kapittel i den nyreviderte boka om byens originaler som kommer ut nå i høst; «Byoriginaler og personligheter i Oslo». Han var også (selvfølgelig) med i den forrige utgaven av boka (2008). Det er i tillegg gitt ut to egne bøker viet den eksentriske advokaten. I 1983 kom billedbok om Hermansen (av Harald Medbøe) og i 2007 kom boka «Den siste byoriginal» (av Arnfinn Aabø).

I 1974 lagde to elever ved Vahl gymnas, Marianne Røise og Hege Kristiansen, en kort dokumentarfilm om den lokale originalen. Filmen, som er ca. sju minutter lang, er til utlån på

Peder Gunvold Hermansen (1910-1993)

Ble betegnet som «Baronen av Bøler» eller «T-bane-turner'n»

Utdannet advokat

Bodde i en av de tre høyblokkene på Bøler fra 1961

Albert Møller (1864-1922)

Gikk under navnet «Snipp-Møller»

Utdannet xylograf (grafisk bransje)

Hadde en hytte i Østensjø terrasse som han brukte som helårsbolig en periode

I filmen «Olsenbanden for full musikk» hadde Hermansen en rolle som ordensutdeler. Her sammen med skuespiller Ulf Wengård i rollen som politibetjent Holm.